

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการบริหาร
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร โรงเรียนเพศชาย กับผู้บริหารโรงเรียนเพศหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการ การพัฒนาตนเองของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่า กับผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี
4. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์มากกับผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์น้อย

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยศึกษา กับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 198 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียน 4 ด้าน คือ การพัฒนาวิชาการ การพัฒนาจิตใจ จริยธรรม และคุณธรรม การพัฒนาทักษะการบริหาร และการพัฒนาสุขภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 10 สถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) การเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าวิกฤต (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และมีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี รวมทั้งที่มีประสบการณ์มาก และมีประสบการณ์น้อย มีความต้องการพัฒนาตนเองทุกด้านในระดับมาก

2. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านวิชาการสูงกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า
3. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์มาก กับผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย มีความต้องการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน
4. ผู้บริหารโรงเรียนเพศหญิง มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านวิชาการ สูงกว่าผู้บริหารชาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และมีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี รวมทั้งที่มีประสบการณ์มากและมีประสบการณ์น้อย มีความต้องการพัฒนาตนเองทุกด้านในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากนโยบายปฏิรูปการศึกษา และนโยบายประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) สถานศึกษาจะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาตนเองในทุกด้านเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาองค์การหรือหน่วยงานให้ไปสู่จุดหมายปลายทางนั้น จะต้องเริ่มที่การพัฒนาบุคลากร เพราะถือว่าบุคคลมีลักษณะเฉพาะ มีสติปัญญาและมีศักยภาพที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานในองค์การให้มีประสิทธิภาพ มนุษย์แต่ละคนมีค่า ย่อมการรับรู้ เหตุคติ และเจตคติ ของบุคคล เพื่อให้ทำงานได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (วินิจ เกตุขำ, 2535, หน้า 210-233) ซึ่งคนเป็นทรัพยากรการบริหารที่สำคัญที่สุด ซึ่งจำเป็นจะต้องพัฒนาบุคคล เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความประพฤติดี เพื่อใช้ประโยชน์ของบุคคลให้เกิดผลสูงสุด เพื่อรักษามูลค่าให้อยู่กับองค์กรนาน ๆ และเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีสมรรถภาพเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง (อุทัย หิรัญโต, 2531, หน้า 2-3) ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และมีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี รวมทั้งที่มีประสบการณ์มาก และมีประสบการณ์น้อย จึงมีความต้องการพัฒนาตนเองทุกด้านในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คณะครูศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2530, หน้า 50) ที่พบว่า ผู้บริหารการศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติที่จำเป็นทางด้านวิชาการ คือ ด้านการเรียนวิชาครู มีบุคลิกลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการบริหารหลักสูตรและการนิเทศ หลักสูตร สำหรับด้านการพัฒนาจิตใจ จริยธรรม คุณธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2534, หน้า 222-223) ที่พบว่าผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม รักเกียรติยศ ศรัทธาในวิชาชีพ มีความจริงใจ ขยันอดทน สุขุมรอบคอบ

ส่วนการพัฒนาทักษะการบริหารงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุชิน สุพรรณรักษ์ (2530, หน้า 207) ที่พบว่า ผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองให้ทันกับความก้าวหน้า โดยทั่วไปทักษะการบริหารงานมี 3 ด้าน คือ ทักษะด้านความรู้ความสามารถ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิควิธีการ ซึ่งผู้บริหารจะต้องมี เพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำ แก่ผู้ปฏิบัติได้ถูกต้อง และด้านการพัฒนาสุขภาพสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จรวยพร ธรรมินทร์ (2528, หน้า 15) ที่พบว่า การดำเนินชีวิตในปัจจุบันและความเป็นอยู่ของสังคม ทำให้คนเสื่อมสุขภาพกาย สุขภาพจิต เนื่องจากตัวเองนั้นแหละ เป็นคนทำให้สุขภาพของตนเสื่อมโทรมได้อย่างสำคัญยิ่งนัก การมีสุขภาพดี จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความต้องการพัฒนาด้านวิชาการสูงกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่สนใจใฝ่หาความรู้ มีความคิดสุขุมรอบคอบ มองการณ์ไกล มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีปฏิภาณไหวพริบ ความจำ และสติปัญญาดี มีความกระตือรือร้น ต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ประกอบกับนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จะมีเกณฑ์มาตรฐานการกำหนดวุฒิการศึกษาของผู้บริหาร คุณสมบัติของผู้บริหาร รวมทั้งความสามารถทางวิชาการของผู้บริหาร ดังที่ กิตติมา ปรีดีดิลก (2532, หน้า 47) กล่าวว่า หน้าที่ของสถานศึกษา คือการให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน มีผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนประเภทใด มาตรฐานหรือคุณภาพการศึกษา มักจะได้รับการพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องให้ความสนใจงานด้านวิชาการเป็นพิเศษ ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จึงมีความต้องการพัฒนาด้านวิชาการ สูงกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุมิตร คุณากร (2518, หน้า 16-18) ที่ศึกษาพบว่า บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดในการส่งและรับวิชาการในโรงเรียน คือผู้บริหาร และครูในโรงเรียนนั่นเอง ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาระดับสูง มองเห็นคุณค่าของการพัฒนาตนเองด้านวิชาการได้ชัดเจนกว่า

3. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์มากกับผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย มีความต้องการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก นโยบายปฏิรูปการศึกษาและนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ทุกโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพดี อีกทั้งยังต้องมีการประกันสิทธิภาพการบริหาร ผู้บริหารทุกโรงเรียน ต้องพัฒนาฝีมือ ปรับเปลี่ยนแนวคิดรูปแบบการทำงานและกระบวนการบริหาร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษามาที่แท้จริง (พระราชบัญญัติการศึกษา, 2542) จึงมีผลให้ผู้บริหารโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มิ

ประสบการณ์มากหรือที่มีประสบการณ์น้อยก็ตาม มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในทุกด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านจิตใจ จริยธรรม คุณธรรม ด้านทักษะการบริหารงาน และด้านการพัฒนาสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามที่ สดัตท์ และคณะ (Stadt et al., 1974, pp. 49-53) กล่าวว่า ลักษณะของผู้บริหารที่ดี คือ ผู้บริหารที่คำนึงถึงมาตรฐานในการทำงานเป็นที่พึงของคนอื่นได้ มีความกล้า กล้าที่จะคิด กล้าที่จะเสี่ยง และกล้าที่จะทำ มีความรับผิดชอบ มีความสามารถที่จะแบ่งงาน ให้ผู้อื่นช่วยปฏิบัติได้ มีวินัยในตนเอง มีนโยบาย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการสื่อความคิด แข็งแรง และสุขภาพดี มีสติปัญญา มีความสามารถในการจัดรูปร่าง และมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และที่สำคัญ การพัฒนาผู้บริหารควรต้องเน้นโครงการระยะยาว การพัฒนาตนเองของผู้บริหาร จะต้องทำไปโดยไม่หยุดยั้ง ควรต้องมีการติดตามให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534, หน้า 251) ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์มาก กับผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย จึงมีความต้องการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน

4. ผู้บริหารโรงเรียนหญิง มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านวิชาการสูงกว่าผู้บริหารชาย ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารหญิงส่วนใหญ่จะได้รับการยอมรับจากครูและร่วมงานน้อยกว่าผู้บริหารชาย จึงเป็นแรงผลักดันให้ผู้บริหารหญิงมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังที่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 1-4) ระบุหลักในการครองงานของผู้บริหารโรงเรียน ต้องมีความรับผิดชอบต่อนักที่ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ซึ่งผู้บริหารหญิงจะมีความรับผิดชอบ และมีความละเอียดอ่อนในเชิงวิชาการ สูงกว่าผู้บริหารชาย แต่ผู้บริหารหญิงยังขาดความเชื่อมั่นในการบริหารงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของผู้บริหารโรงเรียน จึงทำให้ผู้บริหารหญิง มีความขวนขวายที่จะพัฒนาตนเองในด้านวิชาการเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับที่ วิจิตร วรทยางกูร (2533, หน้า 79-80) ศึกษาพบว่า ผู้บริหารที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้และประสบการณ์ สามารถคาดการณ์ วิเคราะห์ปัญหา มองเห็นความสำคัญและคุณค่าการพัฒนาตนเองได้ กว้างขวางขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารหญิงจึงมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านวิชาการสูงกว่าผู้บริหารชาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ต้องการพัฒนาตนเองทุกลักษณะในระดับมาก ฉะนั้นสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดทุกจังหวัด และกรมสามัญศึกษาควรจัดอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนเพศหญิงซึ่งมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านวิชาการสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนเพศชาย ซึ่งกรมสามัญศึกษาควรจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้เป็นการเฉพาะ รวมทั้งกรมสามัญศึกษาควรจัดทำคู่มือการพัฒนาตนเองให้กับผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ต้องการพัฒนาตนเองในระดับมาก ฉะนั้นควรศึกษาเนวลึกถึงลักษณะปัจจัยหรือองค์ประกอบบางประการที่มีผลต่อความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งอาจศึกษาถึงปัญหาหรืออุปสรรคการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียน